

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 26 mars 2021

Mål nr

Ö 1733-20

PARTER

Klagande

CV

Motparter

1. AT

2. ET

SAKEN

Tillstånd till prövning i hovrätt av mål om invändning mot verkställighet

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts beslut 2020-03-20 i mål ÖÄ 12995-19

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen förklarar att Kammarkollegiets betalning till ET och AT inte påverkar CVs betalningsskyldighet på ett sätt som har betydelse för verkställigheten.

Högsta domstolen meddelar inte tillstånd till målets prövning i hovrätten.
Hovrättens beslut står därmed fast.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

CV har yrkat att Högsta domstolen ska meddela tillstånd till målets prövning i hovrätten.

ET och AT har motsatt sig att hovrättens beslut ändras.

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd här på sätt som framgår av punkten 6.

SKÄL

Bakgrund

1. Makarna ET och AT förvärvade 2017 fastigheten X. Säljaren var emellertid inte rättmätig ägare till fastigheten och lagfart hade beviljats med stöd av en förfalskad fångeshandling. Förvärvet blev därför inte gällande. Säljaren förpliktades genom dom 2017 att betala skadestånd till makarna T med knappt 8,9 miljoner kr jämte ränta. Skadeståndet avsåg i huvudsak den köpeskillning som makarna hade erlagt för fastigheten. Flera andra personer förpliktades att solidariskt med säljaren och i vissa fall med varandra betala skadestånd till makarna T. CV skulle, tillsammans med tre andra personer, betala skadestånd. Hans betalningsskyldighet uppgick till 923 000 kr jämte ränta.
2. Makarna T ansökte om verkställighet mot CV och flera av de andra gäldenärerna. Efter utmätningssåtgärder mot några av gäldenärerna och inbetalningar från dessa kunde Kronofogdemyndigheten betala ut vissa belopp till makarna T.

3. Makarna T ansökte därutöver om ersättning hos Kammarkollegiet, som med stöd av 18 kap. 4 § jordabalken betalade drygt 3,6 miljoner kr till dem. Beloppet avsåg den köpeskilling som makarna hade erlagt, med avdrag för det som Kronofogdemyndigheten redan hade betalat ut. Ersättning lämnades inte för bl.a. räntekostnader och vissa ombudskostnader, vilka inte ansågs ersättningsgilla.

4. CV invände mot verkställigheten mot honom och gjorde gällande att hans betalningsskyldighet fullgjorts av andra genom det som redan hade betalats. Kronofogdemyndigheten avslag invändningen. Av beslutet framgår att de belopp som medgäldenärerna betalat hade avräknats från andra verkställighetsmål än CVs och att det belopp som Kammarkollegiet betalat också hade avräknats från andra mål. Den sistnämnda avräkningen skedde i enlighet med makarna Ts anvisning till Kronofogdemyndigheten. Myndigheten fann att makarnas resterande fordran, knappt två miljoner kr, översteg det belopp som CV ansvarade för.

5. CV överklagade Kronofogdemyndighetens beslut till tingsrätten som avslag överklagandet. Hovrätten har inte meddelat prövningstillstånd.

Prejudikatfrågan

6. Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd här och med stöd av 54 kap. 12 a § rättegångsbalken beslutat att pröva frågan om Kammarkollegiets betalning (i egenskap av tredje man och regressborgenär) till makarna T påverkar – på ett sätt som har betydelse för verkställigheten (jfr 3 kap. 21 § utsökningsbalken) – CVs betalningsskyldighet. Frågan om prövningstillstånd i hovrätten har förklarats vilande i avvaktan på denna prövning.

Betalningsansvar i olika fordringsförhållanden

7. Vid solidariskt betalningsansvar kan en borgenär så länge inte hela skulden är betald i regel kräva var och en av gäldenärerna på betalning för hela den resterande skulden eller, i det fall en gäldenärs ansvar är begränsat, intill den del som gäldenären ansvarar för (jfr t.ex. 6 kap. 4 § skadeståndslagen och 2 § lagen, 1936:81, om skuldebrev). Mot vilken av flera gäldenärer borgenären väljer att vända sig är upp till borgenären.

8. En betalning till en borgenär från en person som står utanför ett visst fordringsförhållande (tredje man) kan vara att bedöma som en betalning av skulden för viss gäldenärs räkning eller som en från det fordringsförhållandet fristående betalning av en egen förpliktelse mot borgenären. Det avgörande för hur en sådan betalning ska bedömas är vad som framkommer om omständigheterna kring och grunden för tredje mannens betalning.

Statens ersättningsansvar och inträde i borgenärens rätt

9. Förvärv av fast egendom i god tro står sig mot vissa ogiltighetsanledningar, men inte mot ogiltighet av särskilt allvarlig beskaffenhet som t.ex. förfalskning av fångeshandling (se 18 kap. 3 § 1 jordabalken). I 18 kap. 4 § andra stycket jordabalken finns en regel som innebär bl.a. att den vars förvärv inte blir gällande till följd av att överlåtarens fångeshandling varit förfalskad, har rätt till ersättning av staten för sin förlust om han eller hon vid förvärvet varken ägde eller bort äga kännedom om att överlåtaren inte var rätt ägare. En utbetalning enligt bestämmelsen avser således det ersättningsansvar som staten har för fel i fastighetsregistret.

10. Om en förvärvare som fått ersättning från staten har haft rätt att utkräva beloppet från den som orsakat förlusten, inträder staten enligt 18 kap. 7 § i denna rätt. Sådan s.k. subrogation beskrivs inom den allmänna fordringsrätten ofta så, att betalaren genom betalningen tar över betalningsmottagarens rätt

(jfr t.ex. ”Lunneviskolan” NJA 2013 s. 233 p. 13 och ”Slutbesiktningen och klagointresset” NJA 2018 s. 467 p. 17).

11. Staten som betalare har alltså lämnats en rätt att framställa krav mot den eller de som gjort sig skyldig till det rättsstridiga handlandet, s.k. regressrätt. Under förutsättning att staten inte ersatt hela den förlust som de skadeståndsskyldiga orsakat finns det då två fordringsförhållanden där förvärvaren (huvudborgenären) och staten (regressborgenären) båda är legitimerade att söka betalning för sina respektive andelar hos den eller de som har orsakat förlusten (jfr Stefan Lindskog, *Betalning*, 2 uppl. 2018, s. 219 f., med vidare hänvisningar).

Regressrätt efter subrogation

12. En huvudprincip vid fordringsöverlåtelser är att gäldenärens ställning inte ska försämrans genom överlåtelser (se 27 § skuldebrevslagen; jfr härtill Knut Rodhe, *Obligationsrätt*, 1956, s. 134). Utgångspunkten är densamma när en fordran övergår till en regressborgenär genom subrogation (jfr ”Lunneviskolan” NJA 2013 s. 233 p. 15 och ”Slutbesiktningen och klagointresset” NJA 2018 s. 467 p. 18). Är en solidariskt ansvarig gäldenärs betalningsansvar begränsat, kommer detta att gälla även efter att fordran genom subrogation tagits över av en ny borgenär. En betalning från gäldenären till någon av borgenärerna (se p. 11) avräknas från den totala skulden till båda.

13. Om gäldenären fullgör hela sin betalningsskyldighet till regressborgenären, kan det påverka huvudborgenärens möjlighet att få betalt för en återstående fordran. Frågan är då vilken betydelse förhållandet mellan huvudfordran och regressfordran bör tilläggas för gäldenärens ansvar.

14. När flera borgenärer samtidigt i konkurrens framställer krav på betalning mot en gäldenär och alla borgenärers anspråk inte kan bli tillgodosedda finns det för vissa situationer reglerat vad som gäller. Som huvudregel,

med något enstaka undantag, gäller att en huvudfordran i sådana situationer ska ha företräde framför en regressfordran grundad på subrogation. (Se bl.a. 5 kap. 4 och 5 §§ konkurslagen; jfr härtill Stefan Lindskog, a.a. s. 413 f., samt Gösta Walin och Torbjörn Ingvarsson, Borgen och tredjemanspant, 4 uppl. 2013, s. 248 ff.; för undantag se ”Lönegarantin i Powertrain” NJA 2020 s. 414.) Detsamma gäller även beträffande en skadevållares betalning av en skadelidandes krav på ersättning för liden skada. Ett sådant krav har företräde framför regresskrav (jfr Bill W. Dufwa, Flera skadeståndsskyldiga, Ak. avh., 1993, nr 4474).

15. Tanken bakom dessa regler är att subrogationen inte ska medföra nackdelar för huvudborgenärens möjlighet att få betalt för sin resterande fordran. Särskilt framträdande är detta när regressborgenären har infriat en förpliktelse som syftar till att säkerställa huvudborgenärens ställning, t.ex. vid borgen, försäkring eller solidariskt gäldansvar. Detsamma får anses gälla även vid en på subrogation grundad regressrätt enligt 18 kap. 7 § jordabalken.

Slutsatser i detta fall

16. Kammarkollegiets betalning till makarna T har avsett statens egen ersättningsskyldighet och den har alltså inte skett för CVs räkning. Betalningen har medfört att makarna Ts krav mot de skadeståndsskyldiga minskade. Sedan betalningen skett kan makarna därför inte göra gällande ett större betalningsansvar än vad som återstår av deras fordran enligt exekutionstiteln.

17. Makarna T valde att använda det av Kammarkollegiet utbetalade beloppet på så sätt att de satte ned och återkallade kraven mot CVs medgäldenärer. Hans betalningsansvar mot makarna har därmed inte till någon del reducerats genom betalningen.

18. Även efter Kammarkollegiets betalning överstiger makarna Ts resterande fordran vad CV är skyldig att betala. Statens inträde i makarnas rätt till betalning påverkar inte heller i övrigt – på ett sätt som har betydelse för verkställigheten – CVs betalningsskyldighet mot makarna. Frågan som Högsta domstolen beslutat att pröva ska besvaras i enlighet härmed.

19. Med detta svar och då det inte framkommit något annat skäl saknas anledning att bevilja prövningstillstånd i hovrätten.

I avgörandet har deltagit justitieråden Kerstin Calissendorff (tillägg), Agneta Bäcklund, Svante O. Johansson (referent), Cecilia Renfors och Johan Danelius. Föredragande har varit justitiesekreteraren Jimmy Mikaelsson.

Datum
2021-02-02

Mål nr Ö 1733-20
Bilaga

SÄRSKILT YTTRANDE

Justitierådet Kerstin Calissendorff tillägger för egen del följande.

Förhållandet mellan förvärvarens fordran på skadestånd och statens fordran grundad på subrogation

Statens ersättningsansvar mot den godtroende förvärvaren grundas på lag och inte på fel och försummelse vid myndighetsutövning eller på brottslig gärning, som staten som principal ansvarar för. Ersättningsansvaret avser den förlust som förvärvaren har lidit genom att han eller hon inte har fått åtnjuta den äganderätt som det är fråga om (prop. 1979:20 del B s. 470). Enligt förarbetsuttalanden kan förvärvaren begära ersättning för vad som har betalats för fastigheten, men däremot inte för kostnader med anledning av åtgärder som den rätte ägaren vidtar (prop. 2000/01:61 s. 16 f.). Kammarkollegiet har i ersättningsbeslutet i förevarande mål även avböjt att svara för förvärvarnas anspråk på ersättning för bl.a. försäkrings- och kreditkostnader. Ersättningsansvaret kan betraktas som strikt och synes syfta till att värna förtroendet för den verksamhet om bedrivs av staten genom inskrivningsmyndigheten.

Vid statens betalning fullgörs en betalningsskyldighet som är fristående från skadegörarnas, låt vara att den delvis avser samma ekonomiska förlust. Att förvärvarens fordran mot skadegörarna intill det belopp som erlagts övergår till staten följer av bestämmelsen i 18 kap. 7 § jordabalken. Statens fordran skiljer

Dok.Id 200692

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax -	08:45–12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15–15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstodomstolen.se	

sig från sådan regressfordran som uppkommer då en solidariskt ansvarig gäldenär erlägger en större andel av en skuld än vad denne har att betala enligt den interna ansvarsfördelningen mellan gäldenärerna. Det finns inte heller någon på avtal grundad relation mellan staten och skadegörarna eller mellan staten och förvärvaren som får betydelse för förhållandet mellan huvudfordran och regressfordran.

Mot denna bakgrund anser jag att den subrogation som skett inte innebär att förvärvarens rätt att få betalt för sin återstående fordran på skadegöraren skulle ha ett försteg, om både förvärvaren och staten samtidigt skulle framställa krav på betalning för sina fordringar mot en skadegörare (jfr p. 15 i domen). Emellertid saknar skillnaden mellan min och majoritetens synsätt betydelse, eftersom den situationen inte föreligger i detta mål.